

հելլ վար տրը, մատամ քի միւմարէյն իւշ նամգէտէր սորաքնա կիրմէմիշ արի Տիկէր թարաֆտան, թէքոր խտրիզ քի, Գիւրյ լեւոն Մ.Վ. Քէչէճեան, լիսանր մատերը զապընտան պաշգա, մալիւմաթը, քի- թապէթի Վէ խուսուսա մէմէճէթիմիղտէ իճրաւ վաղիֆէ, էգճիւմէ Մէրիսասալըզ իտէն վէ խտէճէք օլան հէր սընըֆ րուհա- նիլէրմիզ իշին էշէտոր լիւզումը տէրքեար օլան թիւրքճէ լիսան վէ քիթապէթի սայէ- սինտէ, ինթիխապ օլուսուրը Սիվաս-Թո- գատ-Կիւրին վէ Բրգնիկ թնիլ իշին բէք միւնտալիզ պիր լուհանի տիր: Մէքիէպ միւտիրիթի իթմէմիշ օլմասը վէ շակիր- տան էէթիշարմէմիշ Բրգնիկ ճէմապըմ- մըզըն տիսասը ամալընը թէշքիլ իթիկիլ զանն օլուսան մէքիթէպլէրին հիւսնի իտա- րէսինէ, ինթիլամմիւս վէ թէրապէզըս էս- պապընըն իթիթիլաղմիւս վէ պու ճիւէթիլէ թնիլիւն էշարմիլին մէմուսն իտէպիլիւն- սինէ մանի տէլիլ տիր, հասըլ քի պիր կիւն սուրէթը գաթիլտէ օ մազամա կէշ- տիկիւստէ, պու խուսուսը պիլ ֆիլի իս- պաթ իտէճէկիլիւ, չօգլար իլէ պիրլէք- տէ պիզ տէ գալիլէն մէմուլ իտէրիզ: Սէվալըզը անվալ վէ անլէպզընա կէլին- ճէ, սէնէլէրտէն պէրու կաթողիկոսարան քիթապէթի վէ Մարաշ իլէ մահալը տա- րէսէ վազը օլան իճրապթը՝ ամիլըրի վէ քիտիմիլին թանքեանլար թարաֆըն- տան մաղհարը թագտիր օլմուշ օլուսը կիլիլ, միւթէրիլլէրիլին տալիլ անգարիլ պիւնտիլին կապընէն թանտըլլարմիւս, պու ճիւէթիլ թատալիլ իտէճէքլէրինէ չիւպ- հէ իթմէյիլ:

Ո՞Վ ԵՐ ՏԵՐ ԳԱՐԻԻԷԼ ՔԵՆԵՔԵԱՆԸ

ՀԱՍՏԱՌՈՏ ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Շարունակութիւն)

Ողբացեալ Գարբիէլ քնյ. Քէչէճեանին առաքելութեան կրիէսը միայն Գերմանիոյ քաղաքին մէջ չէր սահմանադրուած. իւր երկրասարք կենաց մեծ մասը առաքելա- կան աշխատանքներու և բարեգործական ասպարէզներու մէջ մաշկցուցեր է: Այն- թապ, Սիւս, Ալպիսթան, Ջէյլթուն քա- ղաքները, Կապան, Պուսուք, Տէկլիմէն- տէրէսի եւն. գիւղերը՝ իւր առաքելաշնա քրտինքներով իրջած և իւր խօսքով և բարի օրինակով պողաքեր ըրած է, որոնք սկսնալուսն նորա վառվառն քահանայա- կան անաղաքտ կենցաղին՝ այժմ կ'ողբան երբեմնի իրենց վառվառն ժողովրդա- պետն, անուր օրհնութեամբ յիշելով: Տէր Գարբիէլ Գերմանիոյ ընդարձակ թեմին մէջ գուրգուրացող հայր մը, անխնայ մը- շակ մը, սրբակեաց երէց մը փայլած է, որով ունեւորը, չառնուրը, երկտասարդը, մանկամարդը, ծերուկը, մանուկը՝ ամբողջ կ'փրկէին անոր, նաեւ ծերունի հատակին հրապարակ եռանդին վրայ, վառն վրկու- թեան հողուց և վարուց ուղղութեան վրայ. և կը յարգէին զինքը, թէպէտ և շատ հեղ անոր հոմբեթութեան առիթ ըլ- լալէն այ պոխտած չեն, ինչպէս առ հա- տարակ կը պատահի ոմանց կողմանէ եւս դառն թշնամանք, նախատինքներ և ար- համարանքներ, որոնց անմուտէ կը հա- րերէր, կ'աղօթէր:

Ձինքն առաքելական գործոց նուիրած ասին չէր մոռցած նաեւ իւր անձնական սրբութիւնը, ընկելով Առաքելոյն հետ. «Վի գուցէ որ այլեւն քարոզեցի ես ինքն ան- պիտան գտնիլիս»: Արտաքալ կարգի սի- լախարուած էր Ս. Հաղորդութեան, օր- ուսն մէջ կ'այցելէր ստէպ ստէպ, անոր առջեւ կ'ընկնէր իւր ողնջութեան ան- դուսկին մէջ. հողուով կը վերանոր Փրկ- չին քով, կը քաշուէր աշխարհի աղմուկ- ներէն Ս. Տաղանակին առջեւ: Սքանչելի անտարան մին էր տեսնալ զինքը խորանին առջեւ կծկած մէկ անկիւն մը, դուսը ծուծ, ամենամանաբ մարտաւորի մը պէս աչքերն գետնը ամբողջած, վարդաբանը

ձեռքը, ժամագիրքը և աղօթագիրքը քո- վը, լսիկ մնչիկ հոն պղպաքող լապտերին նման կը վառէր, կը բորբոքէր, կը հալէր, կը մաշէր ի սէր Փրկչին, ժամէր, ժամէր, ժամէր:

Իսկ երկնից Տիրուհւոյն հանդէպ սրտին բոցը աննկարագրելի, անբացատրելի է, վարդաբանին հատիկները քաշելէն մաշած էին, ամենօրեայ Տիրամօր աղօթագիրքը կարդալէն, թերթերն "գունատաց և կա- չիտացած էին, անդադար Յիսուսի և Մա- րիամու սիրուն անունները մեղրի անու- շութնէն աւելի բերնին համ կուտային: Աստուածածնայ տօնի օրերը՝ շարականնե- րը որդիական անկեղծ սիրով սիրուն կեր- գէր գաթին մէջ, ձայնը բարձր, անուշ մէ- լտալով: Տիրամօր խորանին արձանին, պատկերին առջեւ երկայն ժամեր կը սա- հեցնէր, և չէր կշտանար և անպէս յար- գանօք և գեղեցիկ կը խօսէր Ս. Կուսին վրայ, իբր թէ մարմնաւոր աչօք ալ տե- սած ըլլար: Ստէպ քարոզի ժամանակ կը հրատարակէր թէ Գերմանիոյ դարձը բա- րեխօսութեամբ Կուսին եղած է 1858ին, որ տարին պատահած էին Լուրտի հրա- շաղործութիւնները, անանկ որ երբ Տէր Գարբիէլ քնյ. Պատարագին խորանին վրայ 18 մոմիկներ վառած կը փայլիլէին, իսկոյն ժողովուրդը կը հաւկնար թէ նոյն օրը Լուրտի Տիրամօր երեւման տարեդարձն էր, որովհետեւ նա սովոր էր 18 մոմեր վառելու ի յիշատակ 18 անգամ Տիրու- հւոյն երեւնալուն ի Լուրտ, և այս՝ տար- ուսն մէջ 18 անգամ կը կրկնուէր:

Ո՞րը գրուցեմ, ո՞րը թողում, անթիւ անհամար ջերմեւանդութեան և մահա- ցուցման կերպեր ունէր: Ձկար հոգեւոր եղբայրութիւն մը, որուն տեսլիւն մէջ Տէր Գարբիէլ անուրը չգործուէր, Յիսուսի Ս. Սրտին, Բոմբէի Ս. Աստուածածնայ, Ս. Յովսեփայ, Գաւարանի, Ս. Պրանչիս- կոս Աստիգանի, Վարդաբանի, Հանդերձի եօթն Յաւոց եղբայրութեանց անդամ էր. մինչեւ նաեւ 1894ին ընտանեօք դարձեալ երուսաղէմ երթալով, Congrès Eucharis- tique մասնակցած էր, որն որ նոյն տա- րին երուսաղէմ քաղաքին մէջ Գարտ. Լան- ժէնիէօի գահերեցութեամբ կատարուեցաւ:

Բայց մանաւանդ երբ ներկայանար Տի- րամօր գեղեցիկ ամբը, ա՛լ Տէր Գարբիէլ ինքնիրմէն կ'իլէր, ջերմեւանդութիւնը, աշխոյժ, եռանդը իրենց գաղաթնակէտը կը հասնէին: Ուրախութեամբ կը հուշակէր, կ'աւետէր ժողովրդեան Մայիս ամսուան գալուստը, առանց յոգնելու կը քարոզէր Տիրամօր վարքը, փառքը, առանձնաշնոր- հութիւնները, զօրութիւնը, բարեխօսու- թիւնը, և որդիական անկեղծութեամբ հա- մով հոռով մը երբ արտասանէր Մարիամ անունը, լսողաց սրտերը իսկոյն կը բռնկ- ցնէր Տիրամօր կրակովը: Իսկ իւր հօ տար- ուսն քահանայական կեանքն կարծէս շա- րունակ գեղեցիկ Մայիս ամիս մըն էր. միշտ նոյն գիրքէն, նոյն օրերուն մտա- ծութիւններով ամիս մը կ'աւարտէր, կը սկսէր միւս ամիս մը, յարատեւ նոր Մայիս մը, նոր եռանդ, անձիրքանալի աշխոյժ, նոյնը նոյնպէս շարունակել տալով իրեն- ներուն: Վերջապէս Տէր Գարբիէլ ըստա- րանին մէջ յոգնիլ բառը չէր գտնուէր, գիշեր ցորեկ առաքելական, ջերմեւանդա- կան, եղբայրութեամբ գործով մը զբաղած էր:

Սրբակեաց քահանայիս արտաքին երե- ւոյթը պարզ, անպաճոճ, սակաւախօս, սովորապէս, խոսքը, անձին արհամար- հանօք տողորեալ և քաշուած կենաց տի- պար: Եթէ զինքն գտնալ պէտք ըլլար, նախ եկեղեցւոյ ներսը փնտռելու էր, ուր ստէպ կը քաշուէր, որպէս «իղջերու ծա- րաւ յարեբա ջուրց»։ Եթէ հոն չըլլար եկեղեցւոյ մօտիկ տանը մէջ սեփական ա- ղօթաւալարը, ուր առանձնացած կամ ա- ղօթքով և կամ աստուածաբանական և քարոզիլ գրքերու ընթերցումը կը զբաղէր. եթէ հոս ալ չգտնուէր, ստոյգ էր թէ նա

գացած է կամ հիւանդաց ալցելութեան, կամ մարդասիրական գործ մը կատա- րելու: Տէր Գարբիէլը զուարճալի զբօսա- վայրերը տեսնել, կամ զուարճախօսու- թեանց մէջ գտնելը իւր երկայն առաքե- լական կենաց անապատին մէջ հազիւ հազ քանի մը օվապիսներ կրնան ներկայացնել, ան ալ ի ստիպել առթիւն և ի պահանջել հարկին: Եղաւ նա մշակ առանց ամօթոյ յայգուջ Տեառն և քահանայ ըստ Սրտին Աստուծոյ, բառին նշանակութեամբ:

Ըսածներս կը հաստատեն բարձր եկե- ղեցական անձնաւորութեանց համոզումը և համակրանքը՝ որոնք առջի անգամ տեա- նելուսն սիրեցին և յարգեցին զինքն: Երբ 1888ին Հռոմ երթալով իւր երկու եկե- ղեցական գաւախներով բարեյիշատակ ժ. Գ. Ս. Քահանայապետին ունիլութեան կ'ըն- դուսուէր, և Սրբազան Քահանայապետն զանազան հարցմունքներ ուղղելով, և ա- նոր թարգմանաբար տուած պատասխաննե- րէն թափանցելով առաքելական եռանդեան և սրբակեաց վարուցը, Հռոմէն դառնալու միջոցին խոյրը արձաթեայ միտալով մը, և իւր կողմանէ քարտուղար Վսեմ. Կարդ- Թամբօլլայի ստորագրութեամբ գեղեցիկ նամակով մը պատուեց զինքն, գովելով իբր ճշմարիտ առաքեալ մը, Հայրապետա- կան օրհնութիւնը տալով իրեն և գերդաս- տանին, որն որ իբր անմահ յիշատակարան ցարդ կը պահուի: Նոյն ինքն Վսեմ. Կարդ- Թամբօլլա՝ զինքն տեսած աստն ըսած է ecco veggo in lui un vero missionario pieno di zelo apostolico, «Ահաւասիկ կը տեսնեմ զանիկայ իբր առաքելական նա- խանձու լեցուն ճշմարիտ առաքեալ մը»։ Նոյն ժամանակուսն Բրօքսկանտայի Կարդ- Գահերէցն Միւր. Սիմէօնի, Հանդ. Ազար- եան Կ-Պատրիարքն, Բուպեան Ար. Ար- քեպիսկոպոսն՝ որ էր Վարիշ այն ատեն Հռոմայ Լեւոնեան ղարդցին, պատուեցին և յարգեցին զՏէր Գարբիէլ իւր անխնայ առաքելական վաստակոց և պարզ կենցա- ղալարութեան համար: Հանդ. Էմմանու- էլեան Կ-Պատրիարքն՝ զինքն ի Կեսարիա տեսած ըլլալով, ուր գործի մը համար գացած էր 1874ին, կը գրէ նամակի մը մէջ բարեյիշատակ Աբելիան Արք. Գիւր- մանիւյ, «Երանի Ձեզ, որ այսպիսի եռան- դուն և հոգեւոր քահանայ մը ունիք»։ Նոյն ինքն Հանդ. Ար. Միքայէլեան Կղեմէս Եպսկ. ին սուր տեսութիւնը, և մանրակը- կիտ նկատողութիւնը ընտրած զՏէր Գար- բիէլ իրեն խոստովանահայր և ուղղիչ, և կը յարգէր մեծ համարմունքով մը: Վկայ են ըսածներուս Մարաշու Գ. Գ. քահանայը, իրեն աշխատակից եղբարքը, վկայ են բա- րեպաշտ ժողովուրդը, որոնցմէ հարեւա- ւորեն, ինքն մկրտեւ և պապեւ է: Վկայ են Գիւր. Պրանչիսկեան Հարք, որոնք ստէպ իրենց եկեղեցւոյն մէջ տեսեր են զնա Ս. Հաղորդութեան առջեւ յափշ- տակեալ յաղօթ, մանաւանդ Բօրձիւն- գուլայի ներողութեան օրը, և Ս. Պրան- չիսկոսի Աստիգացւոյն:

(Շարունակութիւն)

ԲԱՐԻԳԻՍԱՆԵՍԻԶ

“ՀԱՍՈՒԹԻՅ ԵՒ ԾԱՌՈՒՅ ԽՈՐՀՈՒՐԴ,”

Պու քէրքէ իշպու խորհուրդըն 13իւն- ճիւ իճթիմարնա՝ Գիւր. Հ. Բարսեղ Մ. Վ. Ձտոյեան նամիղաճըրը վէ ազատան պազըլարը տալի մշարուլլէթիլէրին պի- նաէն կէլէմէտիլէրի ճիւթիլէ, անճաք մուսամէլաթ ճարիլէ թէպիլլէ խիլիլիլ ի- սէ տէ, միւզաքէրթըն իճրասը գապիլ օ- լամամըլ արը:

ԻՆԹԱՐ

Տէրխատեթիւն վէ թարալարտա, ապօ- նրման միւստեթիլէր իրիթամ պուլմըլ օլան միւսթէրէմ ապօնէլէրիմիզին՝ ապօնրման պետէլլէրին կէօնտիլլէրին ընճա իտէ- րիլ:

Կ-ԲԱԹՐԻԿԻՍԱՆԵ ՀԱՎԱՏԻՍԻ

Կ-Բաթրիկ ըրեթպ, էֆ. հաղթեթէրի- նին թաթիթ ըրեաթթիլնտէ չըզան չարէն- պիլի կիւնիւ աղտ օլուսան Խաթթէ մէճիլ- սի իճթիմարնտա, Բաթրիկեանէճէ մուհիմ պազը մատտէլէր միւզաքէրէ օլուսմըլ, վէ գարարլար վէրիլիլ տիր: — Էգճիւմէ Յիսուս Փրկիչ Մայր եկեղեցիմիզ Թաղ. խորհուրդընա՝ Գըլըն Վիլլէն, խորասան- ճեան Յովհաննէս, Պէճիտեան Գրիգոր վէ Շաշեան Ստեփան էֆ. լէր ազա թալիլն օ- լուսմիշլար արը: Ձաթէն միւսթէլլէրիմ- տէն Գըլըն Վիլլէն վէ Պէճիտեան Գրիգոր էֆ. լէր՝ հէյեթթը սապըգա ազաքընտան պուլլուսմըլլար տըր: — Մալիւմ տիրքի իշ- պու հէյեթթ՝ Մեծ-Ժողովրդապետ Գիւր. Ռա- փայէլ Վ. Է. քաթէքեանըն ըրյաթթիլիլ ալթընտա օլուպ, քեաթիլլէ տէ միւսթէրէպ վէ դայա եուր գաթիլար օլմալլէ, Մայր եկեղեցիմիզ Թաղ. խորհուրդ ազալըղմա թալիլլէրի չայեանը թէպիլլէ վէ մէմուսիլլէթ տիր:

Բաթրիկեանէնին Վարիտաթ վէ Մէսա- րիֆաթ հէյեթթիլ էֆրատը ճէմաթըն միւ- քէլլէթ օլուսուր Բաթրիկեանէ իեանէի միլլիլլէպիլին հանկը թարիտաթ թանիլի լաղըմ կէլէճէկիլին Խաթթէ մէճիլլէրիմ տէն իթիլան իթմիշ օլմալլէ, այնի սէնէ իեանէ- սիլին հէր սէնէ իպթիտասընտան նիւայէ- թիլին գատար թահալ օլուսապիլլէճէկի վէ պու գարարըն Վարիտաթ վէ Մէսարիֆաթ հէյեթթիլին թէպիլլի գարարալաղըլմըլ տըր:

Իէմալը մէմուսիլլէթիլ կէօրիւլալիլիւ վէճէլ, Խաթթէ մէճիլլիլ, պիր գէմանտան պէրու հէր հաթթա մուսթապալմէն թէճէմ- միւ իթմէքտէ օլուպ, անճաք կէլէճէք հաթթ- թա չարլէնպիլի կիւնիւ Կ-Բաթրիկ Վէքիլի- նին ինթիլապը իլին վէրիլլէն հիւսնի շա- հատէթ գուրալարընըն թաատատըլ Կ-Բաթ- ըրիզ ըրեթպ. էֆ. հաղթեթէրիլլէ Խաթ- րէ մէճիլլիլ վէ մէքըլու ինթիլապըն թէր- թիլապիլլէն մէմուր գաթիլլէն մուսթաճէ- հէյիլնտէ իճրասը մուգարէր օլուսընտան, Մէճիլլիլ Խաթթէ օ կիւնիւ պու իլ իլէ մէշ- ղուլ օլմապ իւլլէ, իճթիմար աթիլիլ տի- կէր հաթթալա թաալիլ իթմիշ տիր:

Ս. Թալուր խալաթիլլէնի հոգա- բարձութիւն՝ չըզան հաթթատան իթի- պարէն ըրմաթ իճրաի վաթիլլէն պաշ- լամըլ արը: Պու պապտէ խալաթիլլէն տէֆթէրլէրիլլէ ուսմըլ վէ մուսամէլաթ ինտապաթընըն թէպիլլէ վէ թէպիլլիւմ մուսամէլլէնիլին իճրասը իճապ իթիլլիլն- տէն, եէնի Հոգաբարձութիւն հէյեթթի Ա- տենապետի Ստոն էֆ. Քէօնէեան էէ- նի հէյեթթ իլէ հէյեթթի սապըգա ազա- լարընը, տիւնքի ճուսա կիւնիւ իլլին խաթթալանէ տալիլլէ մախսուսէյիլնտէ իճ- թիլլէն տալիլլէ իլլիլիլ օլմալլէ, եէնի հէյեթթ իլէ հէյեթթի սապըգա ըրյիլի Պետ- րոս էֆ. Մահմուպեան վէ սանտըգեար Պօղոս էֆ. Ենթաթէճեան հաղըր օլուսու- լարը հալալէ, խաթթանէյիլն մէօրիւ իլլէ տէֆթիլլէրիլլէ եէնի հէյեթթ թէվաթ իտիլ- մըլ վէ պատէհու հէր պիրիլլէն խաթթա- խանէյիլն հէր թարաֆը, անալարըլ վէ մաթպալա գատար կէզիլլէք, կէօրիլլէն ինթիլապ վէ թէպիլլէք՝ չայեանը թաալիլ կէօրիլլէլլէ վէ պուստան սալարը եէնի հէյեթթ ազալարը՝ հէյեթթը սապըգա ազա- սընտան հաղըր պուլլուսան միւսթէլլէրիմա էֆթիլլէրէ պէեանը թէշէքըրի վէ մէմ- նուսիլլէ իթմիշլէր տիր:

Մուսալիլարէն եէնի Հոգաբարձութիւն քէնտի Գիւսնընը թէշէքիլ պիրիլլէրտար, Գիւր. Հ. Եղիա Մ. Վ. Քիլլեան՝ մուհա- սիպիլլէ, Գրիգոր էֆ. Ոսկիեան՝ քեա- թիլլիլլէ վէ էալար էֆ. Բէքմէքեան սան- տըգ-քեալըլլէ թալիլն գըլըմըլլար տըր:

Հէյեթթ՝ կէլէճէք ճուսա կիւնիւ թէք- րար իճթիմա իտէճէք տիր:

Վիլլէնա Միլիթարեան թարիֆաթը Աթոռալար Թոռուսեան Գիւր. Հ. Թաղէն Թաղապիլ Աբբայ Գիւր. Հ. Դալիլ Վ. Տուհանեան իլէ պիրիլլէն ընչչչչչչչչ սա-

